https://archive.org/details/bk1104/page/n0/mode/1up

2021-09-25 -Umiya Mataji Vandhay -Akathit Itihas -Part 1 (1104)

All Items on https://archive.org/details/realpatidar

આ અંકનો મનનીય લેખ

"ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન નો ઇતિહાસ"

લી. CA ચંદ્રકાંત કાંતિલાલ છાભૈયા, મુંબઈ (દિનાંકઃ 25-Sep-2021)

વહાલા સ્નેહીજનો,

વાંઢાય "ઉમિયા માતાજી ના મંદિર" ની સ્થાપના એવા સમયે કરવામાં આવી જ્યારે આપણે સૌને આપણા દેવલોક વાસી સંતો ઓધવરામજી વગેરે સાથે પથદર્શકો સ્વ શ્રી કેશરા પરમેશ્વરા, સ્વ શ્રી નારયણજી બાપા તથા સ્વ શ્રી રતનસીબાપા એમના સાથીદારો સાથે "સનાતન ધર્મ"ના પ્રચાર માટે કચ્છ થી કરાંચી, ગુજરાત ના કંપાઓ તથા મુંબઈ વગરે જ્યાં જ્યાં પાટીદારોની વસતિ સ્થળોએ હતી ત્યાં સભાઓ કરી પ્રચાર કાર્ય કરી રહ્યા હતા.

આ કાર્યક્રમ ને વધુ પ્રભાવશાળી બનાવવા સંત શિરોમણી ઓધવરામજી મહારાજ ની પ્રેરણા તથા રતનસીબાપા ના પ્રયાસ થી આપણી વર્તમાન સંસ્થા "ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન" ના મંડાણ થયા તેની વિગતવાર માહિતી આપણા કે.ક.પા સમાજ ના સંસોધક તથા ઈતિહાસકાર એવા ચંદ્રકાંતભાઈ છાભૈયા ની કલમે જાણીએ....

...એટલે "ભૂતકાળનું જ્ઞાન અને ઈતિહાસ એક "કથા" તો છે જ, ...રણોનું એક સંગ્રહ" પણ છે. આપણે કોણ છીએ, ક્યાંથી આવ્યા અને આપણને કઈ દિશામાં જવું છે, એ ઈતિહાસ આપણને સૂચવે છે.

Full

મુખ્ય મુદ્દાઓ

...સમાજ દ્વારા ઉમિયા માતાજી ... સ્થાપના કરવામાં આવેલ છે.

... માતાજી વાંઢાયની સેવા ...ના ૨૦ વર્ષ સુધી ઈશ્વર આશ્રમ વાંઢાય દ્વારા કરવામાં આવી.

૩. સમાજના આગેવાનો સમય સમય પર વ્યવસ્થાઓ ઊભી કરી માતાજી સંસ્થાનનો વહીવટ કરતા.

૪. કૂલ છ વખત વ્યવસ્થામાં ફેરફાર કરેલ છે અને આજે છઠ્ઠી વ્યવસ્થા કાર્યરત છે.

૫. માત્ર વહીવટના દૃષ્ટિથી જ્ઞાતિમાં અલગ અલગ સંસ્થાઓ છે, મૂળમાં બધીજ સંસ્થાઓ અને તેની પાછળના લોકો એકજ છે.

પોતાની જાતને સમજવા તેમજ પોતાની આસ - પાસની દુનિયાને સમજવા માટે ઈતિહાસનો અભ્યાસ ખૂબ જ જરૂરી છે. જીવનના દરેક પહેલુનો પોતાનો ઈતિહાસ હોય છે. ઈતિહાસના અભ્યાસનું ફળ ક્યારેક તરત અને દેખીતી રીતે મળે છે, તો ક્યારેક ફળ પરોક્ષ રીતે લાંબા સમયે મળે છે. ઈતિહાસને જાણવું અને સમજવું બહુજ જરૂરી હોય છે, કારણ કે એ આપણા નિર્ણયોને પ્રભાવિત કરે છે, જેના ઉપર આપણા ભવિષ્યનો આધાર સ્તંભ ઊભો કરવામાં આવતો હોય છે.

કથિત ઈતિહાસઃ કથિત ઈતિહાસ એટલે કે, આપણે જાણતા હોઈએ એવા ઈતિહાસ ઉપર મારે વધારે નથી કહેવું. જેમ કે ક. ક. પા. જ્ઞાતિમાં સનાતન ધર્મના પ્રચાર - પ્રસાર માટે મોટાપાયે કચ્છ અને ગુજરાતના કંપાઓમાં ઠેર - ઠેર સનાતની ચળવળની સભાઓ થતી હતી. આવી જાગૃતિના કાળમાં મોતીસરીકંપાના શ્રીમાન હરિભાઈ કરમશીભાઈના મનમંદિરમાં થયેલ અલૌકિક પ્રેરણાને મૂર્તિમંત કરવા સંત ઓધવરામ મહારાજના માર્ગદર્શન હેઠળ, શ્રી કચ્છ કડવા

ઉમિયા માતાજી વાંઢાયની સ્થાપનાનો અહેવાલ પ્રકાશકઃ શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન સમાજ – હેડ ઓફિસ નખત્રાણા

પાટીદાર સનાતન સમાજના આગેવાનોએ માતાજીની મૂર્તિની પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા તા. ૦૨ એપ્રિલ ૧૯૪૪ના દિવસે કરી. આ અંગે પ્રકાશિત મૂળ (Original) અહેવાલ શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન સમાજ, હેડ ઓફિસ નખત્રાણા દ્વારા પ્રકાશિત કરવામાં આવેલ છે. એ અહેવાલના માત્ર પુષ્ટ (Cover Page) જોવાથી આ વાત સમજાઈ જાય એવી છે. આ મૂળ અહેવાલ ઓનલાઈન/Internet પર આ લિંક https://archive.org/details/Series32-1945-umiyaMatajiVandhayMandir-history/page/n2/mode/1up અથવા https://bit.ly/3hfE1DU ઉપર વાંચવા મળે છે.

ત્યાર બાદ ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના ઈતિહાસ ઉપર વર્ષ ૨૦૧૦માં પ્રકાશિત સ્મૃતિગ્રંથ જોવા મળે છે. (https:// archive.org/ details/ 201005 UmiyaMataji SansthanVandhay Smruti Granth303D/ mode/1up અથવા https://bit.ly/38T1u9c) માતાજીના મંદિરની સ્થાપનાના લગભગ ૬૭ વર્ષો બાદ આ પુસ્તક પ્રકાશિત થયેલ છે. આ પુસ્તકમાં મંદિરના સ્થાપનાનો અહેવાલ સિવાય, વર્ષ ૧૯૭૭ પછીની વધારે પડતી જાણકારી જોવા મળે છે. પણ તે પહેલાંની (સ્થાપના સિવાયની) જાણકારી નથી. જેના ઉપર આ લેખમાં વિશેષ ધ્યાન આપવામાં આવ્યો છે.

આ સ્મૃતિગ્રંથ જોશું તો ધ્યાને આવશે કે મંદિરના વહીવટ અંગે વર્ષ ૧૯૭૭થી પહેલાંનો કોઈ ઉલ્લેખ નથી. તો શરૂ કરી શરૂઆત થી જ.

મંદિરની સ્થાપના પહેલાં ધાર્મિક જાગૃતિની પરિસ્થિતિઃ માતાજીના મંદિરની સ્થાપનાથી પહેલાંની આ વાત છે. કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિને ધાર્મિક અધોગતિથી મુક્ત કરવા હેતુથી, પિરાણા સતપંથ ધર્મથી છોડાવ્યા બાદ, સનતાનીઓએ કયા - કયા નિયમો પાળવા જોઈએ એનું માર્ગદર્શન આપવા માટે સંત ઓધવરામ મહારાજે **"કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિની ઉત્પત્તિ"**, **"કડવા પાટીદાર ભાઈઓને પાળવા યોગ્ય નિયમો"** તેમજ **"કડવા પાટીદાર ભાઈઓને કરવા યોગ્ય દૈનિકક્રિયા"** જેવા નામો હેઠળ અમુક પ્રકરણો (Chapter) વર્ષ ૧૯૪૩માં પ્રકાશિત **"ઈશ્વર વિહરી વિલાસ-ભાગ ૧ અને ૨"** પુસ્તકની બીજી આવૃત્તિ (https://archive.org/details/bk784/page/n369/mode/1up અથવા https://bit.ly/3tpB5cB) ના પાના ક્ર. ૩૫૧ થી ૩૬૪ માં પ્રકાશિત કરેલ છે. પણ દુર્ભાગ્યવશ કોઈ અકળ કારણ સર એ પુસ્તકની ત્યાર પછીની ત્રીજી અને ચોથી આવૃત્તિઓમાંથી આ મહત્વના ઐતિહાસિક પ્રકરણો નીકળી ગયા છે. માટે આજે ક. ક. પા. જ્ઞાતિના ઈતિહાસનું આ મહત્વનું પાનું આપ સમક્ષ મૂકવાનો યોગ્ય અવસર જાણી આ વાત અહીં મૂકી છે.

ટૂંકમાં એમ કહી શકીએ કે ઉમિયા માતાજી મંદિરની સ્થાપનથી પહેલાં જ્ઞાતિમાં સનાતન ધર્મ પ્રત્યેને જાગૃતિની જબરદસ્ત લહેર હતી જ. કચ્છ અને ગુજરાતના કંપાઓમાં જાગૃતિની લહેરના કારણેજ ઉમિયા માતાજીનું મંદિર ઊભું કરવાનો વિચારો આવ્યા અને વર્ષ ૧૯૩૮માં બનેલી સનતાનીઓની માતૃ સમાજ શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન સમાજ એટલે કે કેન્દ્રીય સમાજની આગેવાનીમાં મંદિર ઊભું કરવામાં આવ્યું, જેનો ઈતિહાસ આપણે સૌ જાણીએ છીએ, માટે એના અંગે વિગતોનું પુનરાવર્તન અહીં કરવામાં નથી આવ્યું.

ઈશ્વર આશ્રમ (ગુરુદ્વારા)નો મુખ્ય ફાળોઃ વર્ષ ૧૯૪૪માં મંદિરની સ્થાપના થઈ, ત્યારે મંદિરનું સ્વરૂપ એક નાના દેરાનું હતું. આસ - પાસ અન્ય કોઈ સુવિધા નહોતી. કાયમી પૂજારી કે કોઈ પણ કર્મચારી પણ નહોતા. આ સમય હતો સંત ઓધવરામ મહારાજ અને તેમના પછી એમના ગાદીના વારસદાર સંત દયાલદાસજી મહારાજના કાર્યકાળનો. મંદિર પ્રત્યે જાગૃતિ લાવવા પાછળ સંત દયાલદાસજીએ કરેલ અથાગ મહેનતનું ઋણ આપણે સ્વીકારવુંજ રહ્યું. આપણાં ઈતિહાસમાં સંત દયાલદાસજી પણ એક એવા ઐતિહાસિક સનાતની અકથીત નાયક છે કે જેમના યોગદાનનું યશોગાન આપણે જોઈએ એટલા પ્રમાણમાં નથી ગાઈ રહ્યા.

વાંઢાયનો ગુરુદ્વારા એટલે કે **"ઈશ્વર આશ્રમ (ગુરુદ્વારા) વાંઢાય (ટ્રસ્ટ રજી ૭-૨૧૭ કચ્છ)"** જે મૂળ વાંઢાયની સંત પરંપરા દ્વારા સંતોના સમાધિ સ્થાનકની અંદર રહીને વહીવટ કરે છે. (એ પરિસરમાં અન્ય સંસ્થા પણ છે, જે મૂળ સંસ્થાથી અલગ છે, જેની ખાસ નોંધ લેશો.) સંત ઓધવરામજી મહારાજની સમાધિ પાસે મૂકેલી દાન પેટીમાં દાન નાખો તો સારું, પણ જો દાન લખાવવા માંગતા હો, તો દાન લખાવવાથી પહેલાં ટ્રસ્ટ નંબર (૭-૨૧૭ કચ્છ) ચકાસી લેવા વિનંતી.

અકથીત ઈતિહાસઃ ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના વિષે ઉપર અકથીત ઈતિહાસ એટલે કે છુપો ઈતિહાસ અંગે હવે આપણે જોઈશું. ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના મંદિર પાછળ કયા વ્યક્તિઓનો મુખ્ય યોગદાન રહ્યું છે તે જોઈએ.

વ્યવસ્થા ક્ર. ૧ઃ માતાજીની સેવા અર્થે પહેલી વ્યવસ્થાના ભાગ રૂપે શરૂઆતના ૨૦ વર્ષ જેવા લાંબા સમય ગાળા સુધી માતાજીના મંદિરની સેવા ચાકરી વાંઢાયના ગુરુદ્વારાએ (ઉપર જણાવેલ) કરી. રોજ સવાર અને સાંજે ગુરુદ્વારાથી અચૂક

નિયમિત રીતે એક સાધુ મોકલવામાં આવતા. માતાજીના મંદિરની દીવા - બત્તી, પૂજા અર્ચના, વગેરે તમામ સેવાઓ કરવામાં આવતી. ભલે આપણી જ્ઞાતિમાં માતાજી પ્રત્યે જાગૃતિ વધી રહી હતી, પણ ધાર્મિક અધોગતિથી સંપૂર્ણ રીતે જ્ઞાતિ છૂટી નહોતી શકી. એ સમયે, જોઈતી જાગૃતિની કમીના કારણે ભાગ્યેજ કોઈ માતાજીના દર્શને આવતું. મંદિરની આવક નહિવત હતી. આવા કઠિન સમયને પસાર કરવાનું બીડું ઈશ્વર આશ્રમે ઉપાડેલ હતું, તે માટે આપણી જ્ઞાતિ ઈશ્વર આશ્રમ (ગુરુદ્વારા)ની ઋણી છે.

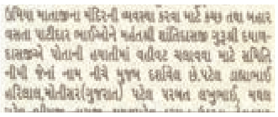

સંત શાંતિદાસજી મહારાજ દ્વારા મંદિરનો વહીવટ ક. ક. પા. સમાજને સોંપવામાં આવેલ

વ્યવસ્થા ક્ર. ૨ઃ ત્યાર બાદ બીજી વ્યવસ્થા શરૂ થઈ દિનાંક ૧૪-મે-૧૯૬૪થી. વાંઢાય ગુરુદ્વારાના તત્કાલીન ગાદીપતિ સંત શ્રી શાંતિદાસજી ગુરુ દયાલરામજી દ્વારા ક. ક. પા. જ્ઞાતિના ૬ સભ્યોની એક સમિતિ બનાવવામાં આવી. અને આ સમિતિને ઉમિયા માતાજીના મંદિરના વહીવટની સંપૂર્ણ જવાબદારી સોંપવામાં આવી. આ બીજી વ્યવસ્થાવાળી કમિટીના સભ્યોના નામો નીચે પ્રમાણે છે;

૧. **પટેલ ડાયાભાઈ હરિલાલ**
મોતીસર કંપા – મૂળ ગામ મથલ

૨. **પટેલ પરબત લખુભાઈ પોકાર**
મથલ (કેન્દ્રીય સમાજના પૂર્વ પ્રમુખ)

૩. **પટેલ ખીમજી નાગજી લીંબાણી**
મથલ (કેન્દ્રીય સમાજના પૂર્વ પ્રમુખ)

૪. **પટેલ કરસન ઉકરડા** – દેસલપર

૫. **પટેલ કાનજી ગોપાલ** – દેસલપર

૬. **પટેલ રવજી વેલાણી** – લુડવા

વ્યવસ્થા ક્ર. ૩ઃ ત્યાર બાદ વર્ષ ૧૯૭૩ના અરસામાં ત્રીજી વખત વ્યવસ્થામાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યો. માતાજીનું મંદિર જાગૃત થાય, દર્શન કરવા આવનાર લોકોને પૂરતી સગવડો મળે, તેમજ અન્ય વ્યવસ્થાઓ ઊભી થાય એ માટે સંત વાલદાસજીની પ્રેરણાથી એક નવી કમિટી બનાવવામાં આવી. વિકાસના કાર્યો પરિપૂર્ણ કરવા માટે આર્થિક રીતે મંદિરને મજબૂત બનાવવા માટે રૂ. ૧૦૦૧/- ભરીને આજીવન સભ્યો બનાવવામાં આવ્યા.

કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજના મુંબઈ વસતા અગ્રણી ભાઈઓએ આ બાબતનું બીડું ઝડપ્યું હતું.

અનુસંધાન પાના નં. ૫૬

Link: http://www.realpatidar.com/library
email: mail@realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1104/page/n1/mode/1up

Real Patidar Library

https://www.realpatidar.com/library

This book/literature/article/material may be used for research, teaching, and private study purposes. Any substantial or systematic reproduction, redistribution, reselling, loan, sub-licensing, systematic supply, or distribution in any form to anyone is expressly forbidden.

The library does not give any warranty express or implied or make any representation that the contents will be complete or accurate or up to date. The library shall not be liable for any loss, actions, claims, proceedings, demand, or costs or damages whatsoever or howsoever caused arising directly or indirectly in connection with or arising out of the use of this material.

Full terms and conditions of use: http://www.realpatidar.com

About Real Patidar books

Real Patidar's mission is to organize the information on Satpanth religion, which is a Nizari Ismaili sect of Shia branch of Islam, and to make it universally accessible and useful. Real Patidar Books helps readers discover the material on Satpanth online while helping authors and researchers in their studies. You can know more by visiting http://www.realpatidar.com

You can resize and move this box in any PDF Application like Adobe Acrobat Reader.

Use the Bookmarks facility in the PDF to directly go to the pages containing Highlights.

For Reference See Pages: 2.
For page numbers, see the page footer. Page numbers are in 'Page x of y' format

References by: RealPatidar.com - Created using: step2-QR-and-3-RM-v7.py

https://archive.org/details/bk1104/page/n2/mode/1up

Digitally signed by realpatidar.com
DN: cn=realpatidar.com, c=IN, o=realpatidar.com, email=mail@realpatidar.com
Reason: I have reviewed this document
Date: 2026.02.20 17:47:20 +05'30'

Real Patidar
Unravel Truth

આ અંકનો મનનીય લેખ
"ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન નો ઇતિહાસ"

લી. CA ચંદ્રકાંત કાંતિલાલ છાભૈયા, મુંબઈ (દિનાંક: 25-Sep-2021)

વહાલા સ્નેહીજનો,

વાંઢાય "ઉમિયા માતાજી ના મંદિર" ની સ્થાપના એવા સમયે કરવામાં આવી જ્યારે આપણે સૌને આપણા દેવલોક વાસી સંતો ઓધવરામજી વગેરે સાથે પથદર્શકો સ્વ શ્રી કેશરા પરમેશ્વરા, સ્વ શ્રી નારયણજી બાપા તથા સ્વ શ્રી રતનસીબાપા એમના સાથીદારો સાથે "સનાતન ધર્મ"ના પ્રચાર માટે કચ્છ થી કરાંચી, ગુજરાત ના કંપાઓ તથા મુંબઈ વગરે જ્યાં જ્યાં પાટીદારોની વસતિ સ્થળોએ હતી ત્યાં સભાઓ કરી પ્રચાર કાર્ય કરી રહ્યા હતા.

આ કાર્યક્રમ ને વધુ પ્રભાવશાળી બનાવવા સંત શિરોમણી ઓધવરામજી મહારાજ ની પ્રેરણા તથા રતનસીબાપા ના પ્રયાસ થી આપણી વર્તમાન સંસ્થા "ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન" ના મંડાણ થયા તેની વિગતવાર માહિતી આપણા કે.ક.પા સમાજ ના સંસોધક તથા ઈતિહાસકાર એવા ચંદ્રકાંતભાઈ છાભૈયા ની કલમે જાણીએ....

realpatidar.com

ઈતિહાસ એટલે "ભૂતકાળનું જ્ઞાન અને તેનું અધ્યયન". ઈતિહાસ એક "કથા" તો છે જ, પણ સાથે "સ્મરણોનું એક સંગ્રહ" પણ છે. આપણે કોણ છીએ, ક્યાંથી આવ્યા અને આપણને કઈ દિશામાં જવું છે, એ ઈતિહાસ આપણને સૂચવે છે.

મુખ્ય મુદાઓ

૧. **કેન્દ્રીય સમાજ દ્વારા ઉમિયા માતાજી વાંઢાયની સ્થાપના કરવામાં આવેલ છે.**
૨. **ઉમિયા માતાજી વાંઢાયની સેવા શરૂઆતના ૨૦ વર્ષ સુધી ઈશ્વર આશ્રમ વાંઢાય દ્વારા કરવામાં આવી.**
૩. **સમાજના આગેવાનો સમય સમય પર વ્યવસ્થાઓ ઊભી કરી માતાજી સંસ્થાનનો વહીવટ કરતા.**
૪. **કૂલ છ વખત વ્યવસ્થામાં ફેરફાર કરેલ છે અને આજે છઠ્ઠી વ્યવસ્થા કાર્યરત છે.**
૫. **માત્ર વહીવટના દષ્ટિથી જ્ઞાતિમાં અલગ અલગ સંસ્થાઓ છે, મૂળમાં બધીજ સંસ્થાઓ અને તેની પાછળના લોકો એકજ છે.**

પોતાની જાતને સમજવા તેમજ પોતાની આસ - પાસની દુનિયાને સમજવા માટે ઈતિહાસનો અભ્યાસ ખૂબ જ જરૂરી છે. જીવનના દરેક પહેલુનો પોતાનો ઈતિહાસ હોય છે. ઈતિહાસના અભ્યાસનું ફળ ક્યારેક તરત અને દેખીતી રીતે મળે છે, તો ક્યારેક ફળ પરોક્ષ રીતે લાંબા સમયે મળે છે. ઈતિહાસને જાણવું અને સમજવું બહુજ જરૂરી હોય છે, કારણ કે એ આપણા નિર્ણયોને પ્રભાવિત કરે છે, જેના ઉપર આપણા ભવિષ્યનો આધાર સ્તંભ ઊભો કરવામાં આવતો હોય છે.

કથિત ઈતિહાસઃ કથિત ઈતિહાસ એટલે કે, આપણે જાણતા હોઈએ એવા ઈતિહાસ ઉપર મારે વધારે નથી કહેવું. જેમ કે ક. ક. પા. જ્ઞાતિમાં સનાતન ધર્મના પ્રચાર - પ્રસાર માટે મોટાપાયે કચ્છ અને ગુજરાતના કંપાઓમાં ઠેર - ઠેર સનાતની ચળવળની સભાઓ થતી હતી. આવી જાગૃતિના કાળમાં મોતીસરીકંપાના શ્રીમાન હરિભાઈ કરમશીભાઈના મનમંદિરમાં થયેલ અલૌકિક પ્રેરણાને મૂર્તિમંત કરવા સંત ઓધવરામ મહારાજના માર્ગદર્શન હેઠળ, શ્રી કચ્છ કડવા

ઉમિયા માતાજી વાંઢાયની સ્થાપનાનો અહેવાલ પ્રકાશકઃ શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન સમાજ – હેડ ઓફિસ નખત્રાણા

પાટીદાર સનાતન સમાજના આગેવાનોએ માતાજીની મૂર્તિની પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા તા. ૦૨ એપ્રિલ ૧૯૪૪ના દિવસે કરી. આ અંગે પ્રકાશિત મૂળ (Original) અહેવાલ શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન સમાજ, હેડ ઓફિસ નખત્રાણા દ્વારા પ્રકાશિત કરવામાં આવેલ છે. એ અહેવાલના માત્ર પુષ્ટ (Cover Page) જોવાથી આ વાત સમજાઈ જાય એવી છે. આ મૂળ અહેવાલ ઓનલાઈન/Internet પર આ લિંક https://archive.org/details/Series32-1945-umiyaMatajiVandhayMandir-history/page/n2/mode/1up અથવા https://bit.ly/3hfE1DU ઉપર વાંચવા મળે છે.

ત્યાર બાદ ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના ઈતિહાસ ઉપર વર્ષ ૨૦૧૦માં પ્રકાશિત સ્મૃતિગ્રંથ જોવા મળે છે. (https:// archive.org/ details/ 201005 UmiyaMataji SansthanVandhay Smruti Granth303D/ mode/1up અથવા https://bit.ly/38T1u9c) માતાજીના મંદિરની સ્થાપનાના લગભગ ૬૭ વર્ષો બાદ આ પુસ્તક પ્રકાશિત થયેલ છે. આ પુસ્તકમાં મંદિરના સ્થાપનાનો અહેવાલ સિવાય, વર્ષ ૧૯૭૭ પછીની વધારે પડતી જાણકારી જોવા મળે છે. પણ તે પહેલાંની (સ્થાપના સિવાયની) જાણકારી નથી. જેના ઉપર આ લેખમાં વિશેષ ધ્યાન આપવામાં આવ્યો છે.

આ સ્મૃતિગ્રંથ જોશું તો ધ્યાને આવશે કે મંદિરના વહીવટ અંગે વર્ષ ૧૯૭૭થી પહેલાંનો કોઈ ઉલ્લેખ નથી. તો શરૂ કરી શરૂઆત થી જ.

મંદિરની સ્થાપના પહેલાં ધાર્મિક જાગૃતિની પરિસ્થિતિઃ માતાજીના મંદિરની સ્થાપનાથી પહેલાંની આ વાત છે. કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિને ધાર્મિક અધોગતિથી મુક્ત કરવા હેતુથી, પિરાણા સતપંથ ધર્મથી છોડાવ્યા બાદ, સનતાનીઓએ કયા - કયા નિયમો પાળવા જોઈએ એનું માર્ગદર્શન આપવા માટે સંત ઓધવરામ મહારાજે **"કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિની ઉત્પત્તિ"**, **"કડવા પાટીદાર ભાઈઓને પાળવા યોગ્ય નિયમો"** તેમજ **"કડવા પાટીદાર ભાઈઓને કરવા યોગ્ય દૈનિકક્રિયા"** જેવા નામો હેઠળ અમુક પ્રકરણો (Chapter) વર્ષ ૧૯૪૩માં પ્રકાશિત **"ઈશ્વર વિહરી વિલાસ-ભાગ ૧ અને ૨"** પુસ્તકની બીજી આવૃત્તિ (https://archive.org/details/bk784/page/n369/mode/1up અથવા https://bit.ly/3tpB5cB) ના પાના ક્ર. ૩૫૧ થી ૩૬૪ માં પ્રકાશિત કરેલ છે. પણ દુર્ભાગ્યવશ કોઈ અકળ કારણ સર એ પુસ્તકની ત્યાર પછીની ત્રીજી અને ચોથી આવૃત્તિઓમાંથી આ મહત્વના ઐતિહાસિક પ્રકરણો નીકળી ગયા છે. માટે આજે ક. ક. પા. જ્ઞાતિના ઈતિહાસનું આ મહત્વનું પાનું આપ સમક્ષ મૂકવાનો યોગ્ય અવસર જાણી આ વાત અહીં મૂકી છે.

ટૂંકમાં એમ કહી શકીએ કે ઉમિયા માતાજી મંદિરની સ્થાપનથી પહેલાં જ્ઞાતિમાં સનાતન ધર્મ પ્રત્યેને જાગૃતિની જબરદસ્ત લહેર હતી જ. કચ્છ અને ગુજરાતના કંપાઓમાં જાગૃતિની લહેરના કારણેજ ઉમિયા માતાજીનું મંદિર ઊભું કરવાનો વિચારો આવ્યા અને વર્ષ ૧૯૩૮માં બનેલી સનતાનીઓની માતૃ સમાજ શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન સમાજ એટલે કે કેન્દ્રીય સમાજની આગેવાનીમાં મંદિર ઊભુ કરવામાં આવ્યું, જેનો ઈતિહાસ આપણે સૌ જાણીએ છીએ, માટે એના અંગે વિગતોનું પુનરાવર્તન અહીં કરવામાં નથી આવ્યું.

ઈશ્વર આશ્રમ (ગુરુદ્વારા)નો મુખ્ય ફાળોઃ વર્ષ ૧૯૪૪માં મંદિરની સ્થાપના થઈ, ત્યારે મંદિરનું સ્વરૂપ એક નાના દેરાનું હતું. આસ - પાસ અન્ય કોઈ સુવિધા નહોતી. કાયમી પૂજારી કે કોઈ પણ કર્મચારી પણ નહોતા. આ સમય હતો સંત ઓધવરામ મહારાજ અને તેમના પછી એમના ગાદીના વારસદાર સંત દયાલદાસજી મહારાજના કાર્યકાળનો. મંદિર પ્રત્યે જાગૃતિ લાવવા પાછળ સંત દયાલદાસજીએ કરેલ અથાગ મહેનતનું ઋણ આપણે સ્વીકારવુંજ રહ્યું. આપણાં ઈતિહાસમાં સંત દયાલદાસજી પણ એક એવા ઐતિહાસિક સનાતની અકથીત નાયક છે કે જેમના યોગદાનનું યશોગાન આપણે જોઈએ એટલા પ્રમાણમાં નથી ગાઈ રહ્યા.

વાંઢાયનો ગુરુદ્વારા એટલે કે **"ઈશ્વર આશ્રમ (ગુરુદ્વારા) વાંઢાય (ટ્રસ્ટ રજી છ-૨૧૭ કચ્છ)"** જે મૂળ વાંઢાયની સંત પરંપરા દ્વારા સંતોના સમાધિ સ્થાનકની અંદર રહીને વહીવટ કરે છે. (એ પરિસરમાં અન્ય સંસ્થા પણ છે, જે મૂળ સંસ્થાથી અલગ છે, જેની ખાસ નોંધ લેશો.) સંત ઓધવરામજી મહારાજની સમાધિ પાસે મૂકેલી દાન પેટીમાં દાન નાખો તો સારું, પણ જો દાન લખાવવા માંગતા હો, તો દાન લખાવવાથી પહેલાં ટ્રસ્ટ નંબર (છ-૨૧૭ કચ્છ) ચકાસી લેવા વિનંતી.

અકથીત ઈતિહાસઃ ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના વિષે ઉપર અકથીત ઈતિહાસ એટલે કે છુપો ઈતિહાસ અંગે હવે આપણે જોઈશું. ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના મંદિર પાછળ કયા વ્યક્તિઓનો મુખ્ય યોગદાન રહ્યું છે તે જોઈએ.

વ્યવસ્થા ક્ર. ૧ઃ માતાજીની સેવા અર્થે પહેલી વ્યવસ્થાના ભાગ રૂપે શરૂઆતના ૨૦ વર્ષ જેવા લાંબા સમય ગાળા સુધી માતાજીના મંદિરની સેવા ચાકરી વાંઢાયના ગુરુદ્વારાએ (ઉપર જણાવેલ) કરી. રોજ સવાર અને સાંજે ગુરુદ્વારાથી અચૂક

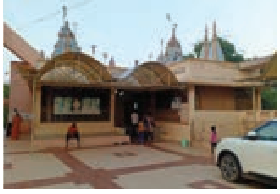

નિયમિત રીતે એક સાધુ મોકલવામાં આવતા. માતાજીના મંદિરની દીવા - બત્તી, પૂજા અર્ચના, વગેરે તમામ સેવાઓ કરવામાં આવતી. ભલે આપણી જ્ઞાતિમાં માતાજી પ્રત્યે જાગૃતિ વધી રહી હતી, પણ ધાર્મિક અધોગતિથી સંપૂર્ણ રીતે જ્ઞાતિ છૂટી નહોતી શકી. એ સમયે, જોઈતી જાગૃતિની કમીના કારણે ભાગ્યેજ કોઈ માતાજીના દર્શને આવતું. મંદિરની આવક નહિવત હતી. આવા કઠિન સમયને પસાર કરવાનું બીડું ઈશ્વર આશ્રમે ઉપાડેલ હતું, તે માટે આપણી જ્ઞાતિ ઈશ્વર આશ્રમ (ગુરુદ્વારા)ની ઋણી છે.

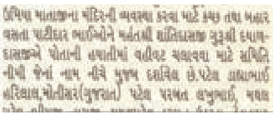

સંત શાંતિદાસજી મહારાજ દ્વારા મંદિરનો વહીવટ ક. ક. પા. સમાજને સોંપવામાં આવેલ

વ્યવસ્થા ક્ર. ૨ઃ ત્યાર બાદ બીજી વ્યવસ્થા શરૂ થઈ દિનાંક ૧૪-મે-૧૯૬૪થી. વાંઢાય ગુરુદ્વારાના તત્કાલીન ગાદીપતિ સંત શ્રી શાંતિદાસજી ગુરુ દયાલરામજી દ્વારા ક. ક. પા. જ્ઞાતિના ૬ સભ્યોની એક સમિતિ બનાવવામાં આવી. અને આ સમિતિને ઉમિયા માતાજીના મંદિરના વહીવટની સંપૂર્ણ જવાબદારી સોંપવામાં આવી. આ બીજી વ્યવસ્થાવાળી કમિટીના સભ્યોના નામો નીચે પ્રમાણે છે;

૧. **પટેલ ડાયાભાઈ હરિલાલ**
મોતીસર કંપા – મૂળ ગામ મથલ
૨. **પટેલ પરબત લખુભાઈ પોકાર**
મથલ (કેન્દ્રીય સમાજના પૂર્વ પ્રમુખ)
૩. **પટેલ ખીમજી નાગજી લીંબાણી**
મથલ (કેન્દ્રીય સમાજના પૂર્વ પ્રમુખ)
૪. **પટેલ કરસન ઉકરડા –** દેસલપર
૫. **પટેલ કાનજી ગોપાલ –** દેસલપર
૬. **પટેલ રવજી વેલાણી –** લુડવા

વ્યવસ્થા ક્ર. ૩ઃ ત્યાર બાદ વર્ષ ૧૯૭૩ના અરસામાં ત્રીજી વખત વ્યવસ્થામાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યો. માતાજીનું મંદિર જાગૃત થાય, દર્શન કરવા આવનાર લોકોને પૂરતી સગવડો મળે, તેમજ અન્ય વ્યવસ્થાઓ ઊભી થાય એ માટે સંત વાલદાસજીની પ્રેરણાથી એક નવી કમિટી બનાવવામાં આવી. વિકાસના કાર્યો પરિપૂર્ણ કરવા માટે આર્થિક રીતે મંદિરને મજબૂત બનાવવા માટે રૂ. ૧૦૦૧/- ભરીને આજીવન સભ્યો બનાવવામાં આવ્યા.

કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજના મુંબઈ વસતા અગ્રણી ભાઈઓએ આ બાબતનુ બીડું ઝડપ્યું હતું.

અનુસંધાન પાના નં. ૫૬

Link: http://www.realpatidar.com/library
email: mail@realpatidar.com

ઉમિયા માતાજી વાંઢાય-અકથિત ઈતિહાસ

પાના નં. ૧૧ નું અનુસંધાન

અને પૂજ્ય વાલદાસજી મહારાજે આ કામ માટે વર્ષમાં બે મહિના વાંઢાયમાં રહેવા સહમતી દર્શાવીને કાર્યકરોના ઉત્સાહમાં અનેરો વધારો કર્યો હતો. મૂળ ગામ કોટડા (જ) ના અને થાણા નિવાસી શ્રી સામજી જીવરાજ લીંબાણી પોતે વર્ષમાં ૬ મહિના વાંઢાય રહેતા અને તેમની સાથે શ્રી ધનજી પૂંજા જેવા અન્ય વડીલોએ આ કામ ઉપાડી લીધેલ હતું. આ કામની જવાબદારી નીચે પ્રમાણે લીધેલ હતી.

સ્થાનિક રીતે : ૧. શ્રી શિવગણ રાજા, ૨. શ્રી કરસન મૂળજી, ૩. શ્રી પ્રેમજી પૂંજા (કેન્દ્ર સમાજના પૂર્વ પ્રમુખ), **પરદેશ રીતે :** ૧. મણિલાલ વાલજી (પટેલ એન્ડ કુ., મુંબઈ) રૂ. ૧૦૦૧/- ભરીને લગભગ ૮૦ લોકો આજીવન સભ્ય બન્યા હતા. અને વિશેષમાં શંકર વિજય સો મીલ, મુંબઈવાળા, મૂળ ગામ ઉખેડાના વડીલ શ્રી મનજી વાલજી સાંખલાએ રૂ. ૧૦,૦૦૦/- આપવાનું વચન આપેલ હતું.

આ અંગે વિસ્તૃત જાણકારી આ લિંક (https://archive.org/details/bk320/page/n91/mode/1up અથવા https://bit.ly/3tpB5cB) ઉપર વાંચી શકો છો.

વ્યવસ્થા ક્ર. ૪ : વર્ષ ૧૯૭૭ માં ફરીથી મંદિરના વહીવટીય વ્યવસ્થામાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યો. વર્ષ ૧૯૭૭માં સંત શ્રી વાલદાસજી મહારાજની પ્રેરણાથી એક નવું ટ્રસ્ટ બનાવવામાં આવ્યું, **"શ્રી ઉમાદેવી તથા ઈશ્વર રામજી અન્નક્ષેત્ર એન્ડ ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ"**, જેના પહેલા પ્રમુખ શ્રી પ્રેમજી રામજી, કલ્યાણપરવાળા હતા. આ ટ્રસ્ટમાં પણ કેન્દ્રીય સમાજના દિગ્ગજ નેતાઓએ ટ્રસ્ટી, મંત્રી, કારોબારી સભ્ય વગેરે હોદ્દાઓમાં રહીને મહત્વની સેવાઓ આપી. આ ટ્રસ્ટના હોદેદારોની યાદી વર્ષ ૨૦૧૦માં પ્રકાશિત સ્મૃતિગ્રંથના પાના ક્ર. ૧૦૮ થી શરૂ થાય છે. જે આ લિંક (https://archive.org/details/201005UmiyaMatajiSansthanVandhaySmrutiGranth303D/page/n110/mode/1up અથવા https://bit.ly/3zXCxFz) જોઈ શકો છો.

વ્યવસ્થા ક્ર. ૫ : વર્ષ ૧૯૯૨માં બીજું નવું ટ્રસ્ટ બનાવવામાં આવ્યું **"શ્રી ઉમિયા માતાજી ટ્રસ્ટ"** જેના પહેલા પ્રમુખ ભુજવાળા ડો. વાલજી હંસરાજ પટેલ (Dr. V H Patel) હતા. કેન્દ્રીય સમાજના મોટા નેતાઓએ પણ આ ટ્રસ્ટમાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવી હતી. સ્મૃતિગ્રંથના પાના ક્ર. ૧૧૧ થી શરૂ થતા હોદેદારોની યાદી આ લિંક (https:// archive.org/ details/ 201005UmiyaMatajiSansthanVandhaySmrutiGranth303D/page/n114/mode/1up અથવા https://bit.ly/3nhz80W) પર જોઈ શકો છો.

વ્યવસ્થા ક્ર. ૬: છઠ્ઠી વખત વ્યવસ્થામાં ફેરફાર વર્ષ ૧૯૯૯માં કરવામાં આવ્યો. ઉપર જણાવેલ વ્યવસ્થા ક્ર ૪ અને ૫ માં જે બે ટ્રસ્ટો જણાવેલ છે, એ બંને ટ્રસ્ટોનું વિલીનીકરણ કરવામાં આવ્યું અને નામ રાખવામાં આવ્યું, **"ઉમિયા માતાજી – ઈશ્વર રામજી ટ્રસ્ટ"**. આ ટ્રસ્ટ હાલે માતાજીના મંદિરનું વહીવટ કરી રહ્યું છે. આ ટ્રસ્ટના પહેલા પ્રમુખ શ્રી હંસરાજભાઈ દેવજી ધોળુ હતા. આ ટ્રસ્ટમાં પણ કેન્દ્રીય સમાજના નેતાઓ ટ્રસ્ટીની યાદીમાં ખાસ દેખાઈ આવે છે.

સ્મૃતિગ્રંથના પાના ક્ર. ૧૧૯ માં દર્શાવેલ હોદેદારો અને કારોબારીની યાદી આ લિંક https:// archive.org/ details/ 201005 UmiyaMatajiSansthanVandhaySmrutiGranth303D/page/n121/mode/1up અથવા https://bit.ly/3jW0VBV પર જોઈ શકો છો.

સારાંશ : જ્યારે અમુક લોકો દ્વારા સતત જુઠ્ઠો ઈતિહાસ કહેવામાં આવતો હોય, ત્યારે જરૂરી છે કે લોકોમાં જુઠ્ઠી ધારણા બંધાય એ પહેલાં સાચો ઈતિહાસ લોકો સામે રજૂ કરવો જોઈએ. જોકે જુઠ્ઠી વાતો રજૂ કરનાર માણસો જૂજ છે, પણ વારંવાર જુઠ્ઠી વાતો સંભળાય તો સમયાંતરે અજાણ લોકો એને સાચી માની લેતા હોય છે. ભારત દેશની Fake History / બનાવટી કે નકલી ઈતિહાસને હથિયાર બનાવીને આપણી માનસિકતાને ખરાબ કરવાના ષડયંત્રો વિષે આજકાલ જાહેર મીડિયામાં ખૂબ સરસ જાણકારી જોવા મળે છે. એટલે મારે ફેક હિસ્ટરી (બનાવટી ઈતિહાસ)ના ખરાબ પરિણામો ઉપર વધારે નથી કહેવું.

પણ આ લેખના માધ્યમથી એક વાત સ્પષ્ટ સમજાશે કે ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના પાયામાં કેન્દ્ર સમાજ છે, ઈશ્વર આશ્રમ વાંઢાય પણ છે, તેમજ માતાજીના વિસ્તારની આસપાસના ગામોના લોકો પણ છે. પાછળથી જેમ-જેમ સંસ્થા મોટી થતી ગઈ, તેમ-તેમ સનાતની સમાજના અન્ય લોકો પણ જોડાતા ગયા. આજે સનાતની ક. ક. પા. જ્ઞાતિના તમામ વર્ગના લોકો જોડાયલા છે. ઉપરોક્ત હકીકતને ધ્યાને લેતા જણાય છે કે કેન્દ્રીય સમાજ, ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના મંદિરની સ્થાપનાથી જ જોડાયલી છે.

ઉમિયા માતાજી સંસ્થાનના તમામ કર્ણધારોને આ બાબતે વિશેષ ધ્યાન રાખવું પડશે. કારણ કે જ્યારે જાહેર જનતાને સત્ય સમજાશે અને તેમની સામે સજ્જડ આધાર પુરાવાઓ આવશે, ત્યારે માતાજીના કારણધારોને સવાલો કરશે કે તમે કેમ અમારી સાથે જુઠ્ઠું બોલ્યા? જેનો સંતોષકારક જવાબ નહીં મળવાની પરિસ્થિતિમાં માતાજીના કર્ણધારો લોકોની નજરે ઉતરી જશે. આખરે પ્રત્યક્ષ અને પરોસક્ષ રીતે માતાજી સંસ્થાનને પણ નુકસાન પહોંચશે.

જે લોકો લાંબા સમયથી સામાજિક ગતિવિધિઓ સાથે સન્મુખ છે, એ લોકોને મારી વાત સારી રીતે સમજાશે. જેણે ના સમજાય એવા લોકોને વિનંતી કે જુઠ્ઠા ઈતિહાસ (Fake History) ના શિકાર ના બને. એક સ્પષ્ટ વાતની ગાંઠ બાંધી લે કે આપણા સર્વેની માતૃ સમાજ કેટલે કે કેન્દ્રીય સમાજ એ ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના પાયામાં છે. અમુક લોકો પોતાના અંગત સ્વાર્થ માટે ગમે તે બોલે, પણ વાસ્તવિક્તા એજ છે કે આપણી માતૃ સમાજ આપણા સર્વાંગી પ્રગતિ અને વિકાસના પાયામાં છે.

વ્યવસ્થાના ભાગ રૂપે સંસ્થાઓ ભલે અલગ બનાવી હોય, તેમનું કાયદાકીય રજીસ્ટ્રેશન ભલે અલગ હોય, પણ એ સંસ્થાઓની પાછળના લોકો એકને એકજ છે. માટે જ્ઞાતિની મુખ્ય સંસ્થાઓ માટે એવું કહેવું કે અમુક સંસ્થા જુદી છે, પેલી સંસ્થાથી અમને કંઈ લાગે વળગે નહીં, જેવી નબળી વાતોથી જ્ઞાતિની એકતા, સંપ સંગઠન ઉપર પ્રહાર થાય છે. સંસ્થાના નેતાઓ ઉપર મુકેલ લોકોના વિશ્વાસનો અનાદર છે. અંતે એકજ પ્રાર્થના છે કે મા ઉમા સર્વેને સદબુદ્ધિ આપે... જય માતાજી.

Not Relevant

https://archive.org/details/bk1104/page/n4/mode/1up

2021-09-25 -Umiya Mataji Vandhay -Akathit Itihas -Part 1 (1104)

realpatidar.com

સત્તાલોભીઓ સમાજમાં ભ્રમ ફેલાવી રહ્યા છે

આ રહ્યો ઉમિયા માતાજી વાંઢાયનો અકથિત ઈતિહાસ...

■ ચંદ્રકાંત કાંતિલાલ છાભૈયા-મુંબઈ (સી.એ.)

ઈતિહાસ એટલે "ભૂતકાળનું જ્ઞાન અને તેનું અધ્યયન." ઈતિહાસ એક "કથા" તો છે જ, પણ સાથે "સ્મરણોનું એક સંગ્રહ" પણ છે. આપણે કોણ છીએ, ક્યાંથી આવ્યા અને આપણને કઈ દિશામાં જવું છે, એ ઈતિહાસ આપણને સૂચવે છે. પોતાની જાતને સમજવા તેમજ પોતાની આસપાસની દુનિયાને સમજવા માટે ઈતિહાસનો અભ્યાસ ખૂબ જ જરૂરી છે. જીવનના દરેક પહેલુનો પોતાનો ઈતિહાસ હોય છે. ઈતિહાસના અભ્યાસનું ફળ ક્યારેક તરત અને દેખીતી રીતે મળે છે, તો ક્યારેક ફળ પરોક્ષ રીતે લાંબા સમયે મળે છે. ઈતિહાસને જાણવું અને સમજવું બહુજ જરૂરી હોય છે, કારણ કે એ આપણા નિર્ણયોને પ્રભાવિત કરે છે, જેના ઉપર આપણા ભવિષ્યનો આધાર સ્તંભ ઊભો કરવામાં આવતો હોય છે.

કથિત ઈતિહાસ : કથિત ઈતિહાસ એટલે કે આપણે જાણતા હોઈએ એવા ઈતિહાસ ઉપર મારે વધારે નથી કહેવું. જેમ કે ક.ક.પા. જ્ઞાતિમાં સનાતન ધર્મના પ્રચાર પ્રસાર માટે મોટાપાયે કચ્છ અને ગુજરાતના કંપાઓમાં ઠેર ઠેર સનાતની ચળવળની સભાઓ થતી હતી. આવી જાગૃતિના કાળમાં મોતીસરી કંપાના શ્રીમાન હરિભાઈ કરમશીભાઈના મનમંદિરમાં થયેલ અલૌકિક પ્રેરણાને મૂર્તિમંત કરવા સંત ઓધવરામ મહારાજના માર્ગદર્શન હેઠળ, શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન સમાજના આગેવાનોએ માતાજીની મૂર્તિની પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા તા.૨-૪-૧૯૪૪ના દિવસે કરી. આ અંગે પ્રકાશિત મૂળ અહેવાલ શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન સમાજ, હેડ ઓફિસ નખત્રાણા દ્વારા પ્રકાશિત કરવામાં

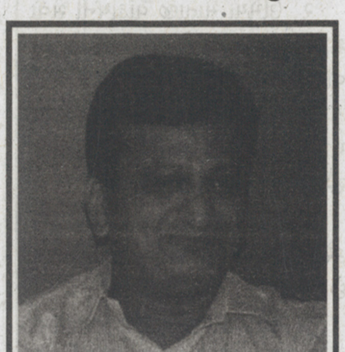

આવેલ છે. એ અહેવાલના માત્ર પૃષ્ટ જોવાથી આ વાત સમજાઈ જાય એવી છે. ત્યારબાદ ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના ઈતિહાસ ઉપર વર્ષ ૨૦૧૦માં પ્રકાશિત સ્મૃતિગ્રંથ જોવા મળે છે. માતાજી મંદિરની સ્થાપનાના લગભગ ૬૭ વર્ષો બાદ આ પુસ્તક પ્રકાશિત થયેલ છે. આ પુસ્તકમાં મંદિરની સ્થાપનાના અહેવાલ સિવાય, વર્ષ ૧૯૭૭ પછીની વધારે પડતી જાણકારી જોવા મળે છે. પણ તે પહેલાંની (સ્થાપના સિવાયની) જાણકારી નથી.

જેના ઉપર આ લેખમાં વિશેષ ધ્યાન આપવામાં આવ્યું છે.

આ સ્મૃતિગ્રંથ જોશું તો ધ્યાને આવશે કે મંદિરના વહીવટ અંગે વર્ષ ૧૯૭૭થી પહેલાંનો કોઈ ઉલ્લેખ નથી. તો શરૂ કરીએ શરૂઆતથી જ...

મંદિરની સ્થાપના પહેલાં ધાર્મિક જાગૃતિની પરિસ્થિતિ :

માતાજીના મંદિરની સ્થાપનાથી પહેલાંની આ વાત છે. કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિને ધાર્મિક અધોગતિથી મુક્ત કરવા હેતુથી, પીરાણા સતપંથ ધર્મથી છોડાવ્યા બાદ, સનાતનીઓએ ક્યા-ક્યા નિયમો પાળવા જોઈએ એનું માર્ગદર્શન આપવા માટે સંત ઓધવરામ મહારાજે "કડવા પાટીદાર ભાઈઓને પાળવા યોગ્ય નિયમો" તેમજ "કડવા પાટીદાર ભાઈઓને કરવા યોગ્ય દૈનિક ક્રિયા" જેવા નામો હેઠળ અમુક પ્રકરણો વર્ષ ૧૯૪૩માં પ્રકાશિત "ઈશ્વર વિહરી વિલાસ - ભાગ-૧ અને ૨" પુસ્તકની બીજી આવૃત્તિ પાના ક્ર.૩૫૧ થી ૩૬૪માં પ્રકાશિત કરેલ છે. પણ દુર્ભાગ્યવશ કોઈ અકળ કારણસર એ પુસ્તકની ત્યાર પછીની ત્રીજી અને ચોથી આવૃત્તિઓમાંથી આ મહત્ત્વના ઐતિહાસિક પ્રકરણો નીકળી ગયા છે. માટે આજે ક.ક.પા. જ્ઞાતિના ઈતિહાસનું આ મહત્ત્વનું પાનું આપ સમક્ષ મૂકવાનો યોગ્ય અવસર જાણી આ વાત અહીં મૂકી છે.

ટૂંકમાં એમ કહી શકીએ કે ઉમિયા માતાજી મંદિરની સ્થાપનાથી પહેલાં જ્ઞાતિમાં જાગૃતિની જબરજસ્ત લહેર હતી જ. કચ્છ અને ગુજરાતના કંપાઓમાં જાગૃતિની લહેરના કારણે જ ઉમિયા માતાજીનું મંદિર ઊભું કરવાનો વિચાર આવ્યો અને વર્ષ ૧૯૩૮માં બનેલી

realpatidar.com

Link: http://www.realpatidar.com/library
email: mail@realpatidar.com
Page 3 of 6

https://archive.org/details/bk1104/page/n5/mode/1up

realpatidar.com

સનાતનીઓની માતૃ સમાજ શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન સમાજ એટલે કેન્દ્રીય સમાજની આગેવાનીમાં મંદિર ઊભું કરવામાં આવ્યું, જેનો ઈતિહાસ આપણે સૌ જાણીએ છીએ, માટે આ અંગેની વિગતોનું પુનરાવર્તન અહીં કરવામાં નથી આવ્યું.

ઈશ્વર આશ્રમ (ગુરુદ્વારા)નો મુખ્ય ફાળો : વર્ષ ૧૯૪૪માં મંદિરની સ્થાપના થઈ, ત્યારે મંદિરનું સ્વરૂપ એક નાના દેરાનું હતું. આસપાસ અન્ય કોઈ સુવિધા નહોતી. કાયમી પૂજારી કે કોઈપણ કર્મચારી પણ નહોતા. આ સમય હતો સંત ઓધવરામ મહારાજ અને તેમના પછી એમના ગાદીના વારસદાર સંત દયાલદાસજી મહારાજના કાર્યકાળનો. મંદિર પ્રત્યે જાગૃતિ લાવવા પાછળ સંત દયાલદાસજીએ કરેલ અથાગ મહેનતનું ઋણ આપણે સ્વીકારવું જ રહ્યું. આપણા ઈતિહાસમાં સંત દયાલદાસજી પણ એક એવા ઐતિહાસિક સનાતની અકથીત નાયક છે કે જેમના યોગદાનનું યશોગાન આપણે જોઈએ એટલા પ્રમાણમાં નથી ગાઈ રહ્યા.

વાંઢાયનો ગુરુદ્વારા એટલે કે "ઈશ્વર આશ્રમ (ગુરુદ્વારા) વાંઢાય (ટ્રસ્ટ રજી.એ-૨૧૭ કચ્છ)" જે મૂળ વાંઢાયની સંત પરંપરા દ્વારા સંતોના સમાધિ સ્થાનકની અંદર રહીને વહીવટ કરે છે. (એ પરિસરમાં અન્ય સંસ્થા પણ છે, જે મૂળ સંસ્થાથી અલગ છે, જેની ખાસ નોંધ લેશો.) સંત ઓધવરામજી મહારાજની સમાધિ પાસે મૂકેલી દાન પેટીમાં દાન નાખો તો સારું, પણ જો દાન લખાવવા માંગતા હોય, તો દાન લખાવવાથી પહેલાં ટ્રસ્ટ નંબર (એ-૨૧૭ કચ્છ) ચકાસી લેવા વિનંતી.

અકથીત ઈતિહાસ : ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના વિષે ઉપર અકથીત ઈતિહાસ એટલે કે છૂપો ઈતિહાસ અંગે હવે આપણે જોઈશું. ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના મંદિર પાછળ ક્યા વ્યક્તિઓનો મુખ્ય યોગદાન રહ્યું છે તે જોઈએ.

> **આ પાંચ મુદ્દાઓ સમજો**
>
> ૧. કેન્દ્રીય સમાજ દ્વારા ઉમિયા માતાજી વાંઢાયની સ્થાપના કરવામાં આવેલ છે.
>
> ૨. ઉમિયા માતાજી વાંઢાયની સેવા શરૂઆતના ૨૦ વર્ષ સુધી ઈશ્વર આશ્રમ વાંઢાય દ્વારા કરવામાં આવી.
>
> ૩. સમાજના આગેવાનો સમય સમય પર વ્યવસ્થાઓ ઊભી કરી માતાજી સંસ્થાનનો વહીવટ કરતા.
>
> ૪. કુલ છ વખત વ્યવસ્થામાં ફેરફાર કરેલ છે અને આજે છઠ્ઠી વ્યવસ્થા કાર્યરત છે.
>
> ૫. માત્ર વહીવટના દૃષ્ટિથી જ્ઞાતિમાં અલગ અલગ સંસ્થાઓ છે, મૂળમાં બધી જ સંસ્થાઓ અને તેની પાછળના લોકો એક જ છે.

વ્યવસ્થા ક્ર.૧ : માતાજીની સેવા અર્થે પહેલી વ્યવસ્થાના ભાગ રૂપે શરૂઆતના ૨૦ વર્ષ જેવા લાંબા સમય ગાળા સુધી માતાજીના મંદિરની સેવા ચાકરી વાંઢાયના ગુરુદ્વારાએ (ઉપર જણાવેલ) કરી. રોજ સવાર અને સાંજે ગુરુદ્વારાથી અચૂક નિયમિત રીતે એક સાધુ મોકલવામાં આવતા. માતાજીના મંદિરની દીવા-બત્તી, પૂજા અર્ચના વગેરે તમામ સેવાઓ કરવામાં આવતી. ભલે આપણી જ્ઞાતિમાં માતાજી પ્રત્યે જાગૃતિ વધી રહી હતી, પણ ધાર્મિક અધોગતિથી સંપૂર્ણ રીતે જ્ઞાતિ છૂટી નહોતી શકી. એ સમયે, જોઈતી જાગૃતિની કમીના કારણે ભાગ્યે જ કોઈ માતાજીના દર્શને આવતું. મંદિરની આવક નહિવત હતી. આવા કઠિન સમયને પસાર કરવાનું બીડું ઈશ્વર આશ્રમે ઉપાડેલ હતું. તે માટે આપણી જ્ઞાતિ ઈશ્વર આશ્રમ (ગુરુદ્વારા)ની ઋણી છે.

વ્યવસ્થા ક્ર.૨ : ત્યાર બાદ બીજી વ્યવસ્થા શરૂ થઈ દિનાંક ૧૪-૫-૧૯૬૪થી વાંઢાય ગુરુદ્વારાના તત્કાલીન ગાદીપતિ સંત શ્રી શાંતિદાસજી ગુરુ દયાલરામજી દ્વારા ક.ક.પા. જ્ઞાતિના ૬ સભ્યોની એક સમિતિ બનાવવામાં આવી અને આ સમિતિને ઉમિયા માતાજીના મંદિરના વહીવટની સંપૂર્ણ જવાબદારી સોંપવામાં આવી. આ બીજી વ્યવસ્થાવાળી કમિટીના સભ્યોના નામ નીચે પ્રમાણે છે.

૧. પટેલ ડાયાભાઈ હરિલાલ
મોતીસર કંપા-મૂળ ગામ-મથલ
૨. પટેલ પરબત લખુભાઈ પોકાર
- મથલ (કેન્દ્રીય સમાજના પૂર્વ પ્રમુખ)
૩. પટેલ ખીમજી નાગજી લીંબાણી
- (મથલ (કેન્દ્રીય સમાજના પૂર્વ પ્રમુખ)
૪. પટેલ કરસન ઉકરડા
- દેશલપર
૫. પટેલ કાનજી ગોપાલ
- દેશલપર
૬. પટેલ રવજી વેલાણી
- લુડવા

વ્યવસ્થા ક્ર.૩ : ત્યાર બાદ વર્ષ ૧૯૭૩ના અરસામાં ત્રીજી વખત વ્યવસ્થામાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યો. માતાજીનું મંદિર જાગૃત થાય, દર્શન કરવા આવનાર લોકોને પૂરતી સગવડો મળે, તેમજ અન્ય વ્યવસ્થાઓ ઊભી થાય એ માટે સંત વાલદાસજીની પ્રેરણાથી એક નવી કમિટી બનાવવામાં આવી. વિકાસના કાર્યો પરિપૂર્ણ કરવા માટે આર્થિક રીતે મંદિરને મજબૂત બનાવવા માટે રૂા.૧૦૦૧/- ભરીને આજીવન સભ્યો બનાવવામાં આવ્યા.

કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજના મુંબઈ વસતા અગ્રણી ભાઈઓએ આ બાબતનું બીડું ઝડપ્યું હતું અને પૂજ્ય વાલદાસજી મહારાજે આ કામ માટે વર્ષમાં બે મહિના વાંઢાયમાં રહેવા સહમતી દર્શાવીને કાર્યકરોના ઉત્સાહમાં અનેરો વધારો કર્યો હતો. મૂળ ગામ કોટડા (જ)ના અને થાણા નિવાસી શ્રી સામજી જીવરાજ લીંબાણી

realpatidar.com

પોતે વર્ષમાં ૬ મહિના વાંઢાય રહેતા અને તેમની સાથે શ્રી ધનજી પૂંજા જેવા અન્ય વડીલોએ આ કામ ઉપાડી લીધેલ હતું. આ કામની જવાબદારી નીચે પ્રમાણે લીધેલ હતી.

સ્થાનિક રીતે પરદેશ રીતે

૧. શ્રી શિવગણ રાજા ૧ . મણિલાલ વાલજી (પટેલ એન્ડ કંું.-મુંબઈ)

૨. શ્રી કરસન મૂળજી

૩. શ્રી પ્રેમજી પૂંજા (કેન્દ્ર સમાજના પૂર્વ પ્રમુખ)

રૂા.૧૦૦૧/- ભરીને લગભગ ૮૦ લોકો આજીવન સભ્ય બન્યા હતા. અને વિશેષમાં શંકર વિજય સો મીલ, મુંબઈવાળા મૂળ ગામ ઉખેડાના વડીલ શ્રી મનજી વાલજી સાંખલાએ રૂા.૧૦,૦૦૦/- આપવાનું વચન આપેલ હતું.

વ્યવસ્થા ક્ર.૪ : વર્ષ ૧૯૭૭માં ફરીથી મંદિરના વહીવટીય વ્યવસ્થામાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યો. વર્ષ ૧૯૭૭માં સંત શ્રી વાલદાસજી મહારાજની પ્રેરણાથી એક નવું ટ્રસ્ટ બનાવવામાં આવ્યું, "શ્રી ઉમાદેવી તથા ઈશ્વર રામજી અન્નક્ષેત્ર એન્ડ ચેરીટેબલ ટ્રસ્ટ", જેના પહેલા પ્રમુખ શ્રી પ્રેમજી રામજી કલ્યાણપરવાળા હતા. આ ટ્રસ્ટમાં પણ કેન્દ્રીય સમાજના દિગ્ગજ નેતાઓએ ટ્રસ્ટી, મંત્રી, કારોબારી સભ્ય વગેરે હોદ્દાઓમાં રહીને મહત્ત્વની સેવાઓ આપી. આ ટ્રસ્ટના હોદ્દેદારોની યાદી વર્ષ ૨૦૧૦માં પ્રકાશિત સ્મૃતિગ્રંથના પાના ક્ર.૧૦૮થી શરૂ થાય છે.

વ્યવસ્થા ક્ર.૫ : વર્ષ ૧૯૯૨માં બીજું નવું ટ્રસ્ટ બનાવવામાં આવ્યું "શ્રી ઉમિયા માતાજી ટ્રસ્ટ" જેના પહેલા પ્રમુખ ભુજવાળા ડૉ.વાલજી હંસરાજ પટેલ હતા. કેન્દ્રીય સમાજના મોટા નેતાઓએ પણ આ ટ્રસ્ટમાં મહત્ત્વની ભૂમિકા ભજવી હતી. સ્મૃતિગ્રંથના પાના ક્ર.૧૧૧ થી શરૂ થતા હોદ્દેદારોની યાદી જોઈ શકો છો.

વ્યવસ્થા ક્ર.૬ : છઠ્ઠી વખત વ્યવસ્થામાં ફેરફાર વર્ષ ૧૯૯૯માં કરવામાં આવ્યો. ઉપર જણાવેલ વ્યવસ્થા ક્ર ૪ અને ૫માં જે બે ટ્રસ્ટો જણાવેલ છે, એ બંને ટ્રસ્ટનું વિલીનીકરણ કરવામાં આવ્યું અને નામ રાખવામાં આવ્યું, "ઉમિયા માતાજી - ઈશ્વર આશ્રમ ટ્રસ્ટ". આ ટ્રસ્ટ હાલે માતાજીના મંદિરનો વહીવટ કરી રહ્યું છે. આ ટ્રસ્ટના પહેલા પ્રમુખ શ્રી હંસરાજભાઈ દેવજી ધોળુ હતા. આ ટ્રસ્ટમાં પણ કેન્દ્રીય સમાજના નેતાઓ ટ્રસ્ટની યાદીમાં ખાસ દેખાઈ આવે છે. સ્મૃતિગ્રંથના પાના ક્ર.૧૧૯માં હોદ્દેદારો અને કારોબારીની યાદી જોઈ શકો છો.

સારાંશ : જ્યારે અમુક લોકો દ્વારા સતત જુઠ્ઠો ઈતિહાસ કહેવામાં આવતો હોય, ત્યારે જરૂરી છે કે લોકોમાં જુઠ્ઠી ધારણા બંધાય એ પહેલાં સાચો ઈતિહાસ લોકો સામે રજૂ કરવો જોઈએ. જો કે જુઠ્ઠી વાતો રજૂ કરનાર માણસો જૂજ છે, પણ વારંવાર જુઠ્ઠી વાતો સંભળાય તો સમયાંતરે અજાણ લોકો એને સાચી માની લેતા હોય છે. ભારત દેશની ફેક હીસ્ટ્રરી, બનાવટી કે નકલી ઈતિહાસને હથિયાર બનાવીને આપણી માનસિકતાને ખરાબ કરવાના ષડયંત્રો વિશે આજકાલ જાહેર મીડિયામાં ખૂબ સરસ જાણકારી જોવા મળે છે. એટલે મારે ફેક હિસ્ટ્રરી (બનાવટી ઈતિહાસ)ના ખરાબ પરિણામો ઉપર વધારે નથી કહેવું.

પણ આ લેખના માધ્યમથી એક વાત સ્પષ્ટ સમજાશે કે ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના પાયામાં કેન્દ્ર સમાજ છે, ઈશ્વર આશ્રમ વાંઢાય પણ છે, તેમજ માતાજીના વિસ્તારની આસપાસના ગામોના લોકો પણ છે. પાછળથી જેમ જેમ સંસ્થા મોટી થતી ગઈ, તેમ તેમ સનાતની સમાજના અન્ય લોકો પણ જોડાતા ગયા. આજે સનાતની ક.ક.પા. જ્ઞાતિના તમામ વર્ગના લોકો જોડાયેલા છે. ઉપરોક્ત હકીકતને ધ્યાને લેતા જણાય છે કે કેન્દ્રીય સમાજ, ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના મંદિરની સ્થાપનાથી જ જોડાયેલી છે.

ઉમિયા માતાજી સંસ્થાનના તમામ કર્ણધારોને આ બાબતે વિશેષ ધ્યાન રાખવું પડશે. કારણ કે જ્યારે જાહેર જનતાને સત્ય સમજાશે અને તેમની સામે સજ્જડ આધાર પુરાવાઓ આવશે, ત્યારે માતાજીના કર્ણધારોને સવાલો કરશે કે તમે કેમ અમારી સાથે જુઠ્ઠું બોલ્યા? જેનો સંતોષકારક જવાબ નહીં મળવાની પરિસ્થિતિમાં માતાજીના કર્ણધારો લોકોની નજરે ઊતરી જશે. આખરે પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ રીતે માતાજી સંસ્થાનને પણ નુકસાન પહોંચશે.

જે લોકો લાંબા સમયથી સામાજિક ગતિવિધિઓ સાથે સન્મુખ છે, એ લોકોને મારી વાત સારી રીતે સમજાશે. જેણે ના સમજાય એવા લોકોને વિનંતી કે જુઠ્ઠા ઈતિહાસના શિકાર ના બને. એક સ્પષ્ટ વાતની ગાંઠ બાંધી લે કે આપણા સર્વેની માતૃ સમાજ એટલે કે કેન્દ્રીય સમાજ એ ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના પાયામાં છે. અમુક લોકો પોતાના અંગત સ્વાર્થ માટે ગમે તે બોલે, પણ વાસ્તવિકતા એ જ છે કે આપણી માતૃ સમાજ આપણા સર્વાંગી પ્રગતિ અને વિકાસના પાયામાં છે.

વ્યવસ્થાના ભાગ રૂપે સંસ્થાઓ ભલે અલગ બનાવી હોય, તેમનું કાયદાકીય રજીસ્ટ્રેશન ભલે અલગ હોય, પણ એ સંસ્થાઓની પાછળના લોકો એકને એક જ છે. માટે જ્ઞાતિની મુખ્ય સંસ્થાઓ માટે એવું કહેવું કે અમુક સંસ્થા જુદી છે, પેલી સંસ્થાથી અમને કંઈ લાગે વળગે નહીં, જેવી નબળી વાતોથી જ્ઞાતિની એકતા, સંપ, સંગઠન ઉપર પ્રહાર થાય છે. સંસ્થાના નેતાઓ ઉપર મુકેલ લોકોના વિશ્વાસનો અનાદર છે. અંતે એક જ પ્રાર્થના છે કે મા ઉમા સર્વેને સદ્‌બુદ્ધિ આપે... જય માતાજી.

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1104/page/n7/mode/1up

realpatidar.com

ઉમિયા માતાજી વાંઢાય- અકથિત ઈતિહાસ

CA ચંદ્રકાંત કાંતિલાલ છાભૈયા
મુંબઈ. (મહારાષ્ટ્ર)

ઈતિહાસ એટલે "ભુતકાળનું જ્ઞાન અને તેનું અધ્યયન". ઈતિહાસ એક કથા તો છે જ પણ સાથે **"સ્મરણોનું એક સંગ્રહ"** પણ છે. આપણે કોણ છીએ, કયાંથી આવ્યા અને આપણને કઈ દિશામાં જવું છે, એ ઈતિહાસ આપણને સુચવે છે.

પોતાની જાતને સમજવા તેમજ પોતાની આસપાસની દુનિયાને સમજવા માટે ઈતિહાસનો અભ્યાસ ખૂબ જ જરૂરી છે. જીવનના દરેક પહેલુનો પોતાનો ઈતિહાસ હોય છે. ઈતિહાસના અભ્યાસનું ફળ કયારેક તરત અને દેખીતી રીતે મળે છે, તો કયારેક ફળ પરોક્ષ રીતે લાંબા સમયે મળે છે. ઈતિહાસને જાણવું અને સમજવું બહુ જ જરૂરી હોય છે, કારણ કે એ આપણા નિર્ણયોને પ્રભાવિત કરે છે, જેના ઉપર આપણા ભવિષ્યનો આધાર સ્તંભ ઉભો કરવામાં આવતો હોય છે.

કથિત ઈતિહાસ : કથિત ઈતિહાસ એટલે કે આપણે જાણતા હોઈએ એવા ઈતિહાસ ઉપર મારે વધારે નથી કહેવું. જેમ કે કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં સનાતન ધર્મના પ્રચાર પ્રસાર માટે મોટાપાયે કચ્છ અને ગુજરાતના કંપાઓમાં ઠેર ઠેર સનાતની ચળવળની સભાઓ થતી હતી. આવી જાગૃતિના કાળમાં મોતીસરીકંપાના શ્રી હરિભાઈ કરમશીભાઈના મનમંદિરમાં થયેલ અલૌકિક પ્રેરણાને મૂર્તિમંત કરવા સંત ઓધવરામ મહારાજના માર્ગદર્શન હેઠળ શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન સમાજના આગેવાનોએ માતાજીની મૂર્તિની પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા તા. ૨, એપ્રિલ-૧૯૪૪ના દિવસે કરી. આ અંગે પ્રકાશિત મૂળ (original) અહેવાલ શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન સમાજ, હેડ ઓફિસ નખત્રાણા દ્વારા પ્રકાશિત કરવામાં આવેલ છે. એ અહેવાલના માત્ર પુષ્ટ (cover page) જોવાથી આ વાત સમજાઈ જાય એવી છે. આ મૂળ અહેવાલ ઓનલાઈન/internet પર આ લિન્ક https://archive.org/details/series32-1945-umiyamatajivandhaymandir-history/page/n2/mode/1up અથવા https://bit.ly/3hfE1DU ઉપર વાંચવા મળે છે.

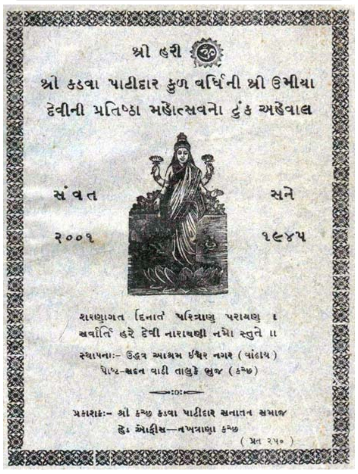

શ્રી હરી ૐ
શ્રી કડવા પાટીદાર કુળ વર્ધિની શ્રી ઉમીયા દેવીની પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવનો ટુંક અહેવાલ

સંવત ૨૦૦૧ સને ૧૯૪૫

શરણાગત દિનાર્ત પરિત્રાણ પરાયણ ।
સર્વાર્તિ હરે દેવી નારાયણી નમો સ્તુતે ।।

સ્થાપના:- ઉદ્ધવ આશ્રમ ઈશ્વર નગર (વાંઢાય)
પોષ્ટ-સદન વાઢી તાલુકે ભુજ (કચ્છ)

પ્રકાશક:- શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન સમાજ
હેડ ઓફીસ—નખત્રાણા કચ્છ
(પ્રત ૨૫૦)

ત્યારબાદ ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના ઈતિહાસ ઉપર વર્ષ ૨૦૧૦માં પ્રકાશિત સ્મૃતિગ્રંથ જોવા મળે છે. (https://archive.org/details/201005UmiyaMatajiSansthanVandhaySmrutiGranth303D/mode/1up અથવા https://bit.ly/38T1u9c) માતાજીના મંદિરની સ્થાપનાનાં લગભગ ૬૭ વર્ષો બાદ આ પુસ્તક પ્રકાશિત થયેલ છે. આ પુસ્તકમાં મંદિરના સ્થાપનાનો અહેવાલ સિવાય, વર્ષ ૧૯૭૭ પછીની વધારે પડતી જાણકારી જોવા મળે છે. પણ તે પહેલાંની (સ્થાપના સિવાયની) જાણકારી નથી. જેના ઉપર આ લેખમાં વિશેષ ધ્યાન આપવામાં આવ્યું છે.

આ સ્મૃતિગ્રંથ જોશું તો ધ્યાને આવશે કે મંદિરના વહીવટ અંગે વર્ષ ૧૯૭૭થી પહેલાંનો કોઈ ઉલ્લેખ નથી. તો શરૂ કરી શરૂઆતથી જ.

મંદિરની સ્થાપના પહેલાં ધાર્મિક જાગૃતિની પરિસ્થિતિ : માતાજીના મંદિરની સ્થાપનાથી પહેલાંની આ વાત છે. કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિને ધાર્મિક અધોગતિથી મુક્ત કરવા હેતુથી, પીરાણા સતપંથ ધર્મથી છોડાવ્યા બાદ, સનાતનીઓએ કયા-કયા નિયમો પાળવા જોઈએ એનું માર્ગદર્શન આપવા માટે સંત ઓધવરામ મહારાજે **"કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિની ઉત્પત્તિ", "કડવા પાટીદાર ભાઈઓને પાળવા યોગ્ય નિયમો"** તેમજ **"કડવા પાટીદાર ભાઈઓને કરવા યોગ્ય દૈનિક ક્રિયા"** જેવા નામો હેઠળ અમુક પ્રકરણો (chapter) વર્ષ ૧૯૪૩માં પ્રકાશિત **"ઈશ્વર વિહરી વિલાસ - ભાગ-૧ અને ૨"** પુસ્તકની બીજી આવૃત્તિ (https://archive.org/details/bk784/page/n369/mode/1up અથવા https://bit.ly/3tpB5cB)ના પાના ક્ર. ૩૫૧ થી ૩૬૪માં પ્રકાશિત કરેલ છે. પણ દુર્ભાગ્યવશ કોઈ અકળ કારણસર એ પુસ્તકની ત્યાર પછીની ત્રીજી અને ચોથી આવૃત્તિઓમાંથી આ મહત્વના ઐતિહાસિક પ્રકરણો નીકળી ગયા છે. માટે આજે કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના ઈતિહાસનું આ મહત્વનું પાનું આપ સમક્ષ મુકવાનો યોગ્ય અવસર જાણી આ વાત અહીં મુકી છે.

ટુંકમાં, એમ કહી શકીએ કે ઉમિયા માતાજી મંદિરની સ્થાપનાથી પહેલાં જ્ઞાતિમાં સનાતન ધર્મ પ્રત્યેને જાગૃતિની જબરદસ્ત લહેર હતી જ. કચ્છ અને ગુજરાતના કંપાઓમાં જાગૃતિની લહેરના કારણે જ ઉમિયા માતાજીનું મંદિર ઉભું કરવાના વિચારો આવ્યા અને વર્ષ ૧૯૩૮માં બનેલી સનાતનીઓની માતૃ સમાજ શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન સમાજ એટલે કે કેન્દ્રિય સમાજની આગેવાનીમાં મંદિર ઉભું કરવામાં આવ્યું, જેનો ઈતિહાસ આપણે સૌ જાણીએ છીએ, માટે એના અંગે વિગતોનું પુનરાવર્તન અહીં કરવામાં નથી આવ્યું.

ઈશ્વર આશ્રમ (ગુરુદ્વારા)નો મુખ્ય ફાળો : વર્ષ ૧૯૪૪માં મંદિરની સ્થાપના થઈ, ત્યારે મંદિરનું સ્વરુપ એક નાના દેરાનું હતું. આસપાસ અન્ય કોઈ સુવિધા નહોતી. કાયમી પૂજરી કે કોઈ પણ કર્મચારી પણ નહોતા. આ સમય હતો સંત ઓધવરામ મહારાજ અને તેમના પછી એમના ગાદીના વારસદાર સંત દયાલદાસજી મહારાજના કાર્યકાળનો. મંદિર પ્રત્યે જાગૃતિ લાવવા પાછળ સંત દયાલદાસજીએ કરેલ અથાગ મહેનતનું ઋણ આપણે સ્વીકારવું જ રહ્યું. આપણા ઈતિહાસમાં સંત દયાલદાસજી પણ એક એવા ઐતિહાસિક સનાતની અકથિત નાયક છે કે જેમના યોગદાનનું યશોગાન આપણે જોઈએ એટલા પ્રમાણમાં નથી ગાઈ રહ્યા.

વાંઢાયનો ગુરુદ્વારા એટલે કે "ઈશ્વર આશ્રમ (ગુરુદ્વારા) વાંઢાય (ટ્રસ્ટ રજી **A-217** કચ્છ)" જે મૂળ વાંઢાયની સંત પરંપરા દ્વારા સંતોના સમાધિ સ્થાનકની અંદર રહીને વહીવટ કરે છે. (એ પરિસરમાં અન્ય સંસ્થા પણ છે, જે મૂળ સંસ્થાથી અલગ છે, જેની ખાસ નોંધ લેશો.) સંત ઓધવરામજી મહારાજની સમાધિ પાસે મુકેલી દાન પેટીમાં દાન નાખો તો સારું, પણ જો દાન લખાવવા માંગતા હો, તો દાન લખાવવાથી પહેલાં ટ્રસ્ટ નંબર (**A-217** કચ્છ) ચકાસી લેવા વિનંતી.

અકથિત ઈતિહાસ : ઉમિયા માતાજી, વાંઢાયના વિષે ઉપર અકથિત ઈતિહાસ એટલે કે છુપો ઈતિહાસ અંગે હવે આપણે જોઈશું. ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના મંદિર પાછળ કયા વ્યક્તિઓનું મુખ્ય યોગદાન રહ્યું છે તે જોઈએ.

વ્યવસ્થા ક્ર. ૧ : માતાજીની સેવા અર્થે પહેલી વ્યવસ્થાના ભાગરૂપે શરૂઆતના ૨૦ વર્ષ જેવા લાંબા સમયગાળા સુધી માતાજીના મંદિરની સેવા ચાકરી વાંઢાયના ગુરુદ્વારાએ (ઉપર જણાવેલ) કરી. રોજ સવાર અને સાંજે ગુરુદ્વારાથી અચુક નિયમિત રીતે એક સાધુ મોકલવામાં આવતા. માતાજીના મંદિરની દીવા-બત્તી, પૂજા-અર્ચના વિગેરે તમામ સેવાઓ કરવામાં આવતી. ભલે આપણી જ્ઞાતિમાં માતાજી પ્રત્યે જાગૃતિ વધી રહી હતી, પણ ધાર્મિક અધોગતિથી સંપૂર્ણ રીતે જ્ઞાતિ છુટી નહોતી શકી. એ સમયે, જોઈતી જાગૃતિની કમીના કારણે ભાગ્યે જ કોઈ માતાજીનાં દર્શને આવતું. મંદિરની આવક નહિવત હતી. આવા કઠિન સમયને પસાર કરવાનું બીડું ઈશ્વર આશ્રમે ઉપાડેલ હતું. તે માટે આપણી જ્ઞાતિ ઈશ્વર આશ્રમ (ગુરુદ્વારા)ની ઋણી છે.

વ્યવસ્થા ક્ર. ૨ : ત્યારબાદ બીજી વ્યવસ્થા શરૂ થઈ દિનાંક ૧૪ મે, ૧૯૬૪થી વાંઢાય ગુરુદ્વારાના તત્કાલીન ગાદીપતિ સંત શ્રી શાંતિદાસજી ગુરૂ દયાલરામજી દ્વારા કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિનાં ૬ સભ્યોની એક સમિતિ બનાવવામાં આવી અને આ સમિતિને ઉમિયા માતાજીના મંદિરના વહીવટની સંપૂર્ણ જવાબદારી સોંપવામાં આવી. આ બીજી વ્યવસ્થાવાળી કમીટીના સભ્યોનાં નામો નીચે પ્રમાણે છે.

૧.	પટેલ ડાયાભાઈ હરિલાલ	-મોતીસરકંપા-મૂળ ગામ મથલ
૨.	પટેલ પરબત લખુભાઈ પોકાર	-મથલ (કેન્દ્રિય સમાજના પૂર્વપ્રમુખ)
૩.	પટેલ ખીમજી નાગજી લીંબાણી	-મથલ (કેન્દ્રિય સમાજના પૂર્વ પ્રમુખ)
૪.	પટેલ કરસન ઉકરડા	-દેસલપર
૫.	પટેલ કાનજી ગોપાલ	-દેસલપર
૬.	પટેલ રવજી વેલાણી	-લુડવા

-: મુખ્ય મુદ્દાઓ :-

1. **કેન્દ્રિય સમાજ દ્વારા ઉમિયા માતાજી વાંઢાયની સ્થાપના કરવામાં આવેલ છે.**
2. **ઉમિયા માતાજી વાંઢાયની સેવા શરૂઆતનાં ૨૦ વર્ષ સુધી ઈશ્વર આશ્રમ વાંઢાય દ્વારા કરવામાં આવી.**
3. **સમાજના આગેવાનો સમય સમય પર વ્યવસ્થાઓ ઉભી કરી માતાજી સંસ્થાનનો વહીવટ કરતા.**
4. **કુલ છ વખત વ્યવસ્થામાં ફેરફાર કરેલ છે અને આજે છઠ્ઠી વ્યવસ્થા કાર્યરત છે.**
5. **માત્ર વહીવટની દૃષ્ટિથી જ્ઞાતિમાં અલગ અલગ સંસ્થાઓ છે, મૂળમાં બધી જ સંસ્થાઓ અને તેની પાછળના લોકો એક જ છે.**

સંત ઓધવરામ મહારાજની સમાધિ
સંચાલક ઈશ્વર આશ્રમ (ગુરુદ્વારા) વાંઢાય (ટ્રસ્ટ રજી A-217)
Location: https://goo.gl/maps/9jWRLBkpKTHrgywH7

ઉમિયા માતાજીના મંદિરની વ્યવસ્થા કરવા માટે કચ્છ તથા બહાર વસતા પાટીદાર ભાઈઓને મહંતશ્રી શાંતિદાસજી ગુરૂશ્રી દયાળદાસજીએ પોતાની હયાતીમાં વહીવટ ચલાવવા માટે સમિતિ બનાવવામાં આવી હતી.

સંત શાંતિદાસજી મહારાજ દ્વારા મંદિરનો વહીવટ કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજને સોંપવામાં આવેલ.

વ્યવસ્થા ક્ર. ૩ : ત્યારબાદ વર્ષ ૧૯૭૩ના અરસામાં ત્રીજી વખત વ્યવસ્થામાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યો. માતાજીનું મંદિર જાગૃત થાય, દર્શન કરવા આવનાર લોકોને પુરતી સગવડો મળે તેમજ અન્ય વ્યવસ્થાઓ ઉભી થાય એ માટે સંત વાલદાસજીની પ્રેરણાથી એક નવી કમીટી બનાવવામાં આવી. વિકાસનાં કાર્યો પરિપૂર્ણ કરવા માટે આર્થિક રીતે મંદિરને મજબુત બનાવવા માટે રૂા. ૧૦૦૧/- ભરીને આજીવન સભ્યો બનાવવામાં આવ્યા.

કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજના મુંબઈ વસતા અગ્રણી ભાઈઓએ આ બાબતનું બીડું ઝડપ્યું હતું અને પૂજ્ય વાલદાસજી મહારાજે આ કામ માટે વર્ષમાં બે મહિના વાંઢાયમાં રહેવા સહમતી દર્શાવીને કાર્યકરોના ઉત્સાહમાં અનેરો વધારો કર્યો હતો. મૂળ ગામ કોટડા (જ.)ના અને થાણા નિવાસી શ્રી શામજી જીવરાજ લીંબાણી પોતે વર્ષમાં ૬ મહિના વાંઢાય રહેતા અને તેમની સાથે શ્રી ધનજી પુંજા જેવા અન્ય વડીલોએ આ કામ ઉપાડી લીધેલ હતું. આ કામની જવાબદારી નીચે પ્રમાણે લીધેલ હતી.

સ્થાનિક રીતે	પરદેશ રીતે
૧. શ્રી શિવગણ રાજા	૧. મણિલાલ વાલજી (પટેલ એન્ડ કુ; મુંબઈ)
૨. શ્રી કરસન મુળજી	
૩. શ્રી પ્રેમજી પૂંજા (કેન્દ્ર સમાજના પૂર્વ પ્રમુખ)	

રૂા. ૧૦૦૧/- ભરીને લગભગ ૮૦ લોકો આજીવન સભ્ય બન્યા હતા અને વિશેષમાં શંકર વિજય સૉ મીલ, મુંબઈવાળા, મૂળ ગામ ઉખેડાના વડીલ શ્રી મનજી વાલજી સાંખલાએ રૂા. ૧૦,૦૦૦/- આપવાનું વચન આપેલ હતું. આ અંગે વિસ્તૃત જાણકારી આ લિન્ક (https://archive.org/details/bk320/page/n91/mode/1up અથવા https://bit.ly/3tpB5cB) ઉપર વાંચી શકો છો.

વ્યવસ્થા ક્ર. ૪ : વર્ષ ૧૯૭૭માં ફરીથી મંદિરના વહીવટીય વ્યવસ્થામાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યો. વર્ષ ૧૯૭૭માં સંત શ્રી વાલદાસજી મહરાજની પ્રેરણાથી એક નવું ટ્રસ્ટ બનાવવામાં આવ્યું. "શ્રી ઉમાદેવી તથા ઈશ્વર રામજી અન્નક્ષેત્ર એન્ડ ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ", જેના પહેલા પ્રમુખ શ્રી પ્રેમજી રામજી કલ્યાણપરવાળા હતા. આ ટ્રસ્ટમાં પણ કેન્દ્રિય સમાજના દિગ્ગજ નેતાઓએ ટ્રસ્ટી, મંત્રી, કારોબારી સભ્ય વિગેરે હોદ્દાઓમાં રહીને મહત્વની સેવાઓ આપી. આ ટ્રસ્ટના હોદ્દેદારોની યાદી વર્ષ ૨૦૧૦માં પ્રકાશિત સ્મૃતિગ્રંથના પાના ક્ર. ૧૦૮થી શરૂ થાય છે. જે આ લિન્ક (https://archive.org/details/201005UmiyaMatajiSansthanVandhaySmrutiGranth303D/page/n110/mode/1up અથવા https://bit.ly/3zXCxFz) જોઈ શકો છો

વ્યવસ્થા ક્ર. ૫ : વર્ષ ૧૯૯૨માં બીજું નવું ટ્રસ્ટ બનાવવામાં આવ્યું "શ્રી ઉમિયા માતાજી ટ્રસ્ટ" જેના પહેલા પ્રમુખ ભુજવાળા ડૉ. વાલજી હંસરાજ પટેલ (Dr. V.H. Patel) હતા. કેન્દ્રીય સમાજના મોટા નેતાઓએ પણ આ ટ્રસ્ટમાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવી હતી. સ્મૃતિ ગ્રંથના પાના ક્ર. ૧૧૧થી શરૂ થતા હોદ્દેદારોની યાદી આ લિન્ક (https://archive.org/details/201005UmiyaMatajiSansthanVandhaySmrutiGranth303D/page/n114/mode/1up અથવા https://bit.ly/3nhz80W) પર જોઈ શકો છો.

વ્યવસ્થા ક્ર. ૬ : છઠ્ઠી વખત વ્યવસ્થામાં ફેરફાર વર્ષ ૧૯૯૯માં કરવામાં આવ્યો. ઉપર જણાવેલ વ્યવસ્થા ક્ર. ૪ અને ૫માં જે બે ટ્રસ્ટો જણાવેલ છે, એ બંને ટ્રસ્ટોનું વિલીનીકરણ કરવામાં આવ્યું અને નામ રાખવામાં આવ્યું "ઉમિયા માતાજી - ઈશ્વર રામજી ટ્રસ્ટ". આ ટ્રસ્ટ હાલે માતાજીના મંદિરનું વહીવટ કરી રહ્યું છે. આ ટ્રસ્ટના પહેલા પ્રમુખ શ્રી હંસરાજભાઈ દેવજી ધોળુ હતા. આ ટ્રસ્ટમાં પણ કેન્દ્રિય સમાજના નેતાઓ ટ્રસ્ટીની યાદીમાં ખાસ દેખાઈ આવે છે. સ્મૃતિગ્રંથના પાના ક્ર. ૧૧૯માં દર્શાવેલ હોદ્દેદારો અને કારોબારીની યાદી આ લિન્ક https://archive.org/details/201005UmiyaMatajiSansthanVandhaySmrutiGranth303D/page/n121/mode/1up અથવા https://bit.ly/3jW0VBV પર જોઈ શકો છો.

સારાંશ : જ્યારે અમુક લોકો દ્વારા સતત જુઠ્ઠો ઈતિહાસ કહેવામાં આવતો હોય, ત્યારે જરૂરી છે કે લોકોમાં જુઠ્ઠી ધારણા બંધાય એ પહેલાં સાચો ઈતિહાસ લોકો સામે રજૂ કરવો જોઈએ. જોકે જુઠ્ઠી વાતો રજૂ કરનાર માણસો જૂજ છે, પણ વારંવાર જુઠ્ઠી વાતો સંભળાય તો સમયાંતરે અજાણ લોકો એને સાચી માની લેતા હોય છે. ભારત દેશની Fake History / બનાવટી કે નકલી ઈતિહાસને હથિયાર બનાવીને આપણી માનસિક્તાને ખરાબ કરવાના ષડયંત્રો વિષે આજકાલ જાહેર મીડિયામાં ખૂબ સરસ જાણકારી જોવા મળે છે. એટલે મારે ફેક હિસ્ટરી (બનાવટી ઈતિહાસ)નાં ખરાબ પરિણામો ઉપર વધારે નથી કહેવું.

પણ આ લેખના માધ્યમથી એક વાત સ્પષ્ટ સમજાશે કે ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના પાયામાં કેન્દ્ર સમાજ છે, ઈશ્વર આશ્રમ વાંઢાય પણ છે તેમજ માતાજીના વિસ્તારની આસપાસના ગામોના લોકો પણ છે. પાછળથી જેમ-જેમ સંસ્થા મોટી થતી ગઈ, તેમ-તેમ સનાતની સમાજના અન્ય લોકો પણ જોડાતા ગયા. આજે સનાતની કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના તમામ વર્ગના લોકો જોડાયેલા છે. ઉપરોક્ત હકીકતને ધ્યાને લેતાં જણાય છે કે કેન્દ્રિય સમાજ, ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના મંદિરની સ્થાપનાથી જ જોડાયેલી છે.

ઉમિયા માતાજી સંસ્થાનના તમામ કર્ણધારોને આ બાબતે વિશેષ ધ્યાન રાખવું પડશે. કારણ કે જ્યારે જાહેર જનતાને સત્ય સમજાશે અને તેમની સામે સજ્જડ આધાર પુરાવાઓ આવશે, ત્યારે માતાજીના કારણધારોને સવાલો કરશે કે તમે કેમ અમારી સાથે જુઠ્ઠું બોલ્યા? જેનો સંતોષકારક જવાબ નહિ મળવાની પરિસ્થિતિમાં માતાજીના કર્ણધારો લોકોની નજરે ઉતરી જશે. આખરે પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ રીતે માતાજી સંસ્થાનને પણ નુકસાન પહોંચશે.

જે લોકો લાંબા સમયથી સામાજિક ગતિવિધિઓ સાથે સન્મુખ છે, એ લોકોને મારી વાત સારી રીતે સમજાશે. જેણે ના સમજાય એવા લોકોને વિનંતી કે જુઠ્ઠા ઈતિહાસ (Fake History)ના શિકાર ના બને. એક સ્પષ્ટ વાતની ગાંઠ બાંધી લે કે આપણા સર્વેની માતૃ સમાજ એટલે કે કેન્દ્રિય સમાજ એ ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના પાયામાં છે. અમુક લોકો પોતાના અંગત સ્વાર્થ માટે ગમે તે બોલે, પણ વાસ્તવિક્તા એજ છે કે આપણી માતૃ સમાજ આપણી સર્વાંગી પ્રગતિ અને વિકાસના પાયામાં છે.

વ્યવસ્થાના ભાગરૂપે સંસ્થાઓ ભલે અલગ બનાવી હોય, તેમનું કાયદાકીય રજીસ્ટ્રેશન ભલે અલગ હોય, પણ એ સંસ્થાઓની પાછળના લોકો એકને એક જ છે. માટે જ્ઞાતિની મુખ્ય સંસ્થાઓ માટે એવું કહેવું કે અમુક સંસ્થા જુદી છે. પેલી સંસ્થાથી અમને કંઈ લાગે વળગે નહિ, જેવી નબળી વાતોથી જ્ઞાતિની એકતા, સંપ, સંગઠન ઉપર પ્રહાર થાય છે. સંસ્થાના નેતાઓ ઉપર મુકેલ લોકોના વિશ્વાસનો અનાદર છે. અંતે એક જ પ્રાર્થના છે કે મા ઉમા સર્વેને સદ્‌બુદ્ધિ આપે... જય માતાજી.

realpatidar.com